

РОЗДІЛ 4

ГОСПОДАРСЬКЕ ПРАВО, ГОСПОДАРСЬКО-ПРОЦЕСУАЛЬНЕ ПРАВО

УДК 346:342.9

DOI <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2025-8/17>

ПРО ПРАВОВИЙ РЕЖИМ АДМІНІСТРАТИВНО-ГОСПОДАРСЬКИХ САНКЦІЙ ПІСЛЯ ВТРАТИ ЧИННОСТІ ГОСПОДАРСЬКИМ КОДЕКСОМ УКРАЇНИ

ON THE LEGAL REGIME OF ADMINISTRATIVE AND ECONOMIC SANCTIONS AFTER THE REPEAL OF THE ECONOMIC CODE OF UKRAINE

Войнарівський М.М., к.ю.н.,
суддя

Миколаївський районний суд Миколаївської області

У статті аналізується правовий режим адміністративно-господарських санкцій (АГС) після втрати чинності Господарським кодексом України (ГК України) 28 серпня 2025 року на підставі Закону України «Про особливості регулювання діяльності юридичних осіб окремих організаційно-правових форм у перехідний період та об'єднань юридичних осіб» 9 січня 2025 року № 4196-ІХ (Закон № 4196-ІХ). Дослідження показує, що скасування ГК, який виконував функцію системоутворювального кодифікованого акту для АГС, є значним кроком назад у регулюванні засад регулювання цих санкцій, позаяк виведення цих засад на рівень звичайного закону підриває принцип правової визначеності та передбачуваності для суб'єктів господарювання, оскільки розмиває межі заборон для бізнесу. Виведення засад регулювання санкцій на рівень звичайного закону, що відбулося без належного обґрунтування авторами Закону № 4196-ІХ, підриває принцип правової визначеності та передбачуваності для суб'єктів господарювання, оскільки розмиває межі заборон для бізнесу.

Виявлено, що новим законом суттєво звужено об'єкт регулювання АГС. Якщо раніше вони поширювалися на «господарську діяльність» загалом, то тепер – лише на «підприємницьку діяльність», яка визначена як така, що здійснюється з метою одержання прибутку. Це означає відмову держави від поширення АГС на некомерційні господарські відносини, незважаючи на те, що чинне правове поле ведення бізнесу не ґрунтується на розмежуванні комерційних та некомерційних відносин. Таке вузьке визначення виводить з-під режиму АГС велику кількість потенційних правопорушників, включаючи неприбуткові організації, які здійснюють ліцензовані види діяльності, наприклад, у сферах містобудування, освіти, охорони довкілля, а також благодійні фонди та громадські об'єднання. Ця правова прогалина суперечить принципу єдності правозастосування та логіці регулювання, оскільки для громадської безпеки не має значення, який суб'єкт, комерційний чи некомерційний, порушує встановлені норми.

Крім того, втрата чинності положень статті 208 ГК України, що були основою для застосування АГС податковими органами до недобросовісних платників податків, створює суттєву прогалину у публічному порядку. Відсутність у Законі № 4196-ІХ норми, яка б дозволяла стягнення в дохід держави майна, отриманого за фіктивними правочинами, унеможлиблює ефективну протидію тіншовій економіці. Це стимулює протиправну діяльність та є несправедливим. Аналіз виявляє також окремі прогалини, що ігнорують широту застосування положень про ГК в інших законах, як-от «Про рекламу», що провокуватиме неоднаковість правозастосування. Зазначені проблеми свідчать, що декодифікація АГС призвела до дроблення правових засад регулювання відповідальності, що не відповідає потребам сучасної правової системи України та є кроком назад у розбудові сприятливого бізнес-клімату.

Ключові слова: адміністративно-господарські санкції; Господарський кодекс України; декодифікація; правова визначеність; підприємницька діяльність; публічний порядок; тіншова економіка.

The article analyzes the legal regime of administrative and economic sanctions (AES) after the repeal of the Economic Code of Ukraine (EC of Ukraine) on August 28, 2025, pursuant to the Law of Ukraine "On the Peculiarities of Regulating the Activities of Legal Entities of Certain Organizational and Legal Forms in the Transitional Period and Associations of Legal Entities" of January 9, 2025, No. 4196-IX (Law No. 4196-IX). The study shows that the abolition of the EC, which had served as the key system-forming codified act for AES, represents a significant step backward in regulating the foundations of these sanctions. Elevating such regulation only to the level of an ordinary law undermines the principle of legal certainty and predictability for business entities, since it blurs the boundaries of prohibitions applicable to business.

It was revealed that the new law has substantially narrowed the scope of AES. Previously, they applied to "economic activity" in general, but now only to "entrepreneurial activity," defined as activity carried out for the purpose of making a profit. This marks the state's withdrawal from applying AES to non-commercial economic relations, despite the fact that the current legal framework for doing business is not based on a division between commercial and non-commercial relations. Such a narrow definition excludes a wide range of potential violators from the AES regime, including non-profit organizations engaged in licensed activities, for instance in the fields of urban development, education, environmental protection, as well as charitable foundations and civic associations. This legal gap contradicts the principle of uniform application of law and the logic of regulation, since for public safety it is irrelevant whether a commercial or non-commercial entity violates established norms.

Moreover, the repeal of Article 208 of the EC of Ukraine, which had formed the basis for applying AES by tax authorities to unscrupulous taxpayers, creates a significant gap in public order. The absence in Law No. 4196-IX of a provision enabling confiscation of property obtained through sham transactions prevents effective counteraction to the shadow economy. This encourages unlawful activity and is inherently unjust. The analysis also identifies further gaps that disregard the wide application of EC provisions in other laws, such as the Law "On Advertising," which will provoke inconsistency in law enforcement. These problems demonstrate that the decodification of AES has led to the fragmentation of the legal framework of liability regulation, which does not meet the needs of Ukraine's modern legal system and constitutes a step backward in building a favorable business climate.

Key words: Administrative and economic sanctions; Economic Code of Ukraine; Decodification; Legal certainty; Entrepreneurial activity; Public order; Shadow economy.

Постановка проблеми. Втрата чинності 28 серпня 2025 року Господарським кодексом України (далі – ГК України) на підставі Закону України «Про особливості регулювання діяльності юридичних осіб окремих організаційно-правових форм у перехідний період та об'єднань юридичних осіб» 9 січня 2025 року № 4196-ІХ (далі – Закон 4196-ІХ) поставили перед науковцями та практиками України велику кількість запитань не лише пов'язаних із суперечливою метою декодифікації господарського законодавства, але й насамперед, із потребою заново переосмислювати категоріальний апарат господарських відносин, серед яких адміністративно-господарські санкції (далі – АГС) – один із вагомих інститутів.

Протягом тривалого часу ГК України виконував для адміністративно-господарських санкцій (далі – АГС) функцію системоутворювального акта. Однак, втрата чинності ГК виводить засади регулювання АГС на рівень звичайного закону, що ставить перед науковцями та практиками велику кількість запитань, що стосуються переосмислення значення форми регулювання цих санкцій, правових наслідків декодифікації, подальшої долі судової практики у цій сфері та напрямів подолання (усунення) прогалин та колізій стосовно АГС, які виникли із прийняттям Закону 4196-ІХ.

Стан опрацювання проблеми. До аналізу системи та змісту форми правового регулювання у сфері адміністративно-господарських санкцій зокрема вдавалось чимало авторів, традиційно спираючись на напрацювання науковців з загальної теорії права. Серед вчених-господарників, які досліджували форми правового регулювання встановлення та застосування АГС, варто відзначити О.А. Ганич, О.А. Заярного, Л.Р. Левчук, М.В. Кузьменко, О.П. Подцерковного, З.Ф. Татькову, Д.В. Часовникова та інших. Поряд із цим, подальше системне дослідження особливостей форми права щодо АГС потребує врахування правових наслідків та проблем декодифікації засад правового регулювання АГС.

Враховуючи зазначене, **метою цієї статті** є удосконалення теоретико-практичної характеристики форми правового регулювання у сфері адміністративно-господарських санкцій та виявлення проблем декодифікації у цій сфері.

Виклад основного матеріалу. Враховуючи, що ухвалений Закон № 4196-ІХ ігнорує широту застосування положень про АГС у численних профільних законах, виникають невідкладні проблеми, що вимагають наукового осмислення. Дослідження правового режиму АГС стає актуальним завданням, оскільки невизначеність щодо природи, застосування та сфери поширення цих санкцій може спричинити неоднаковість правозастосування, що суперечить принципам правової держави. Тому є необхідність у ґрунтовному аналізі нових положень законодавства, виявленні наявних прогалин та розробці науково обґрунтованих рекомендацій для відновлення системності та правової визначеності у сфері адміністративно-господарських санкцій

Насамперед, звісно, потрібно відмітити провідне значення саме кодексів у правовій системі України в умовах, коли чинний склад парламенту висловився у Законі «Про правотворчу діяльність», який набере чинності після завершення воєнного стану, на користь пріоритетного застосування кодифікованих актів у порівнянні із звичайними законами. У зв'язку із цим виведення засад регулювання АГС на рівень звичайного закону не може не виплинути на системність застосування цих санкцій у цілому.

Йдеться про те, що засади застосування АГС, що включають відповідне поняття, коло суб'єктів, загальний перелік, загальні строки застосування відповідної форми відповідальності, можуть набувати системоутворюючої дії лише будучи формалізованими у спосіб, що гарантує переважне застосування у порівнянні із положеннями інших законів у відпо-

відній сфері. Саме таку функцію виконує Цивільний кодекс для цивільних правопорушень, Кримінальний кодекс – для кримінальних порушень, Кодекс про адміністративні правопорушення – для адміністративних стягнень, Кодекс законів про працю – для дисциплінарних покарань. Таку функцію виконував Господарський кодекс для АГС.

У зв'язку із цим варто пригадати, що Конституційний Суд України у Рішенні у справі за конституційним зверненням відкритого акціонерного товариства «Всеукраїнський Акціонерний Банк» щодо офіційного тлумачення положень пункту 22 частини першої статті 92 Конституції України, частин першої, третьої статті 2, частини першої статті 38 Кодексу України про адміністративні правопорушення (справа про відповідальність юридичних осіб) від 30 січня 2001 року вже розглядав проблемне питання виходу відповідальності юридичних осіб за межі КУпАП, витлумачивши термін «законодавство, не включене до Кодексу». Це рішення продемонструвало інституційну слабкість «відповідальності юридичних осіб», позбавленої кодифікацією. Цю проблему частково вирішив ГК України у 2004 році, власно запропонувавши термінологію адміністративно-господарських санкцій та основні засади їх застосування. Скасування ГК замість поглиблення, про що писали науковці та практики у численних роботах [див., наприклад: 1; 2; 3; 4; 5; 6; 7], це явний крок назад та оголення проблеми, яка вже була вирішена.

Звертає увагу, що будь-якого обґрунтування декодифікації адміністративно-господарських санкцій автори Закону 4196-ІХ суспільству не запропонували. Навряд чи такий стан правової системи щодо АГС відповідає потребам правової визначеності з урахуванням того, що Конституція України у статті 42 гарантує свободу підприємництва у межах, не заборонених законом. А саме санкції до бізнесу уособлюють відповідні заборони. Тому декодифікація у цьому разі розмиває межі відповідних заборон завдяки усуненню системоутворюючого стрижневого акту у вигляді кодексу стосовно регулювання АГС, що є значним кроком назад у побудові інвестиційного бізнес-клімату в Україні.

Опанування змін законодавчого матеріалу, який призначений регулюванню адміністративно-господарських санкцій виявляє й інші проблеми, що виникають у зв'язку із ухваленням Закону 4196-ІХ.

Поняття адміністративно-господарських санкцій надано у абзаці першому частини першої статті 15 Закону 4196-ІХ. Якщо порівнювати відповідне визначення із тим, яке було встановлене у статті 238 ГК України, то одразу можна помітити одну істотну відмінність: прив'язку до підприємницької діяльності у новій нормі замість господарської діяльності як основного об'єкту регулювання в охоронювальному відношенні. Зокрема, Законом 4196-ІХ передбачено, що «за порушення встановлених законодавством правил здійснення підприємницької діяльності уповноважені органи державної влади або органи місцевого самоврядування застосовують до юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців адміністративно-господарські санкції – заходи організаційно-правового або майнового характеру, спрямовані на припинення правопорушення та ліквідацію його наслідків».

Що це означає із методологічного та практичного погляду варто проаналізувати.

Насамперед, зміна об'єкту регулювання з господарської на підприємницьку діяльність у цьому разі підкреслює відмову держави від поширення адміністративно-господарських санкцій на некомерційні господарські відносини. Адже, відповідно до частини другої статті 2 Закону 4196-ІХ підприємництвом є «господарська діяльність, що здійснюється з метою одержання прибутку». В свою чергу під «некомерційною господарською діяльністю розуміється господарська діяльність, що здійснюється без мети одержання прибутку».

Разом із тим, увесь масив господарсько-правових правил, дотримання яких забезпечується адміністративно-господарськими санкціями в Україні, не ґрунтується на виокремленні комерційних господарських відносин від некомерційних. Чинне правове поле ведення бізнесу передбачає те, що некомерційні господарські відносини можуть мати певні особливості регулювання у випадку, прямо визначених у законі, але в усьому іншому підпорядковуються загальним правилам ведення господарської діяльності.

Для прикладу, питання ліцензування наразі розглядаються не в межах категорії підприємництва, а у полі саме господарської діяльності. Ще у 2000 році відповідні «ліцензійні» положення були вилучені із Закону України «Про підприємництво» та виділені в окремий Закон України «Про ліцензування певних видів господарської діяльності», на заміну якого у 2015 році було прийнято Закон України «Про ліцензування видів господарської діяльності». Це зумовлено тим, що існують види діяльності з підвищеними вимогами до безпеки (наприклад, надання освітніх послуг, виконання будівельних робіт тощо), які можуть здійснюватися не лише комерційними підприємствами, але й неприбутковими організаціями та бюджетними установами. Простою мовою для суспільства бай-дуже, який результат господарської діяльності. Головне, аби її параметри відповідали вимогам громадської безпеки, екологічним, будівельним та іншим публічно-правовим вимогам.

Аналогічним чином у Податковому кодексі України використовується саме узагальнене поняття «господарська діяльність», а не «підприємництво». Такий підхід простежується і в низці інших сучасних законів, зокрема у законах України «Про захист економічної конкуренції», «Про господарську діяльність у Збройних Силах України», «Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності» та багатьох інших, які спрямовані на регулювання господарської діяльності загалом, а не виключно підприємництва.

Як справедливо зазначається в літературі, основна причина вибору регулювання на користь господарської діяльності «полягає в тому, що в сучасну епоху згладжується межа між комерційною господарською діяльністю (підприємництвом) і некомерційним господарюванням. Визначити, де закінчується підприємництво, а починається некомерційна діяльність, складно. Для державного регулювання принциповим стає не стільки мета і результат діяльності суб'єкта економічних відносин (а для регулювання підприємництва необхідно довести спрямованість поведінки особи на одержання прибутку), скільки природа діяльності – те, що називається “технологією господарювання» [8, с. 21].

З прикладного погляду така модифікація об'єкту регулювання в новій нормі фактично означає виведення з-під АГС великої кількості потенційних правопорушників правил ведення господарської діяльності. Зокрема, Закон України «Про відповідальність за правопорушення у сфері містобудівної діяльності» у статті 1 закріплює, що «правопорушеннями у сфері містобудівної діяльності є протиправні діяння (дії чи бездіяльність) суб'єктів містобудування – юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців, що призвели до невиконання або неналежного виконання вимог, установлених законодавством, будівельними нормами, державними стандартами і правилами». Отже, йдеться про відповідальність юридичних осіб, яке за природою, у силу наведеного тлумачення Конституційного суду, не підпадає під режим адміністративних правопорушень, що підпадають під дію Кодексу України про адміністративні правопорушення. Навпаки – в силу багатьох рішень Верховного суду такі санкції визначені як адміністративно-господарські, зокрема, у постанові від 24.10.2019 у справі № 820/1981/16 [9]. Відповідно,

в силу того, що будівництво здійснюється не лише комерційними, але й некомерційними юридичними особами, із набранням чинності Законом 4196-ІХ, виникає прогалина щодо поширення на некомерційних суб'єктів господарювання джерел регулювання та тлумачення щодо адміністративно-господарських санкцій.

Більш того, навіть якщо встати на позицію про те, що некомерційні суб'єкти будівництва – юридичні особи і надалі підпадуть під дію штрафів, передбачених Законом України «Про відповідальність за правопорушення у сфері містобудівної діяльності», то це з необхідністю вимагатиме кваліфікації для таких випадків окремої форми відповідальності, яка не підпадає під дію, ані адміністративних стягнень за КУпАП, ані адміністративно-господарських санкцій за Законом 4196-ІХ. Очевидно, що такий стан правової системи не є розумним та суперечить принципу передбачуваності законодавства, провокує дроблення правових засад регулювання відповідальності суб'єктів реалізації права, хоча єдність таких засад є принципово необхідною умовою однаковості та послідовності правозастосування.

Причому ця проблема стосується усього масиву профільного регулювання правил ведення господарської діяльності, яка передбачається численними законами. Зокрема, статтею 27 Закону України «Про рекламу» передбачено накладення штрафів на рекламодавців, виробників реклами та розповсюджувачів реклами за порушення у відповідній сфері. При цьому рекламодавцями, виробниками реклами та розповсюджувачами реклами не обов'язково мають бути комерційні суб'єкти господарювання, але також громадські організації, благодійні фонди тощо.

Приклади у цьому контексті можна наводити й наділі з урахуванням адміністративно-господарських санкцій, закріплених у законах «Про Національний реєстр викидів та перенесення забруднювачів», «Про охорону навколишнього природного середовища», «Про захист населення від інфекційних хвороб», «Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні», «Про громадські об'єднання», «Про вищу освіту» та багато інших.

Не можна не згадати про проблеми, які виникнуть для публічного порядку в Україні в цілому в контексті запобігання та боротьби із тіньовою економікою у зв'язку із втратою чинності положень статті 208 Господарського кодексу України, що були основою для застосування АГС податковими органами до недобросовісних платників податків, які своїми правочинами створюють умови для уникнення сплати податків.

Йдеться про те, що у Законі 4196-ІХ відсутня аналогічна до ст. 208 ГК норма, яка передбачала, зокрема, що у разі наявності наміру лише у однієї із сторін господарського зобов'язання, вчиненого з метою, яка завідомо суперечить інтересам держави і суспільства, «усе одержане нею повинно бути повернено другій стороні, а одержане останньою або належне їй на відшкодування виконаного стягується за рішенням суду в доход держави». У цьому контексті вироблена усталена судовою практикою стосовно того, що «відповідальність, установлена частиною першою статті 208 ГК України, є адміністративно-господарською санкцією», «стягуються за рішенням суду в дохід держави за порушення правил ведення господарської діяльності», «є адміністративно-господарськими, а не цивільно-правовими, оскільки відповідають визначенню, закріпленому в частині першій статті 238 цього Кодексу». На цій підставі, серед іншого, Верховним судом у постанові від 25 липня 2023 року у справі № 160/14095/21 зроблено висновок, що зазначені санкції «можуть застосовуватися лише протягом строків, установлених статтею 250 цього Кодексу (ГК України – авт.). Початком перебігу зазначених у наведеній статті строків є дата виконання правочину» [10].

Результатом відповідної прогалини Закону 4196-ІХ стане неможливість притягнення до реальної майнової

відповідальності юридичних осіб які скоюють суспільно-небезпечні та фіктивні правочини, на кшталт того, що слугував підставою наведеного рішення Верховного суду у справі № 160/14095/21: керівник однієї юридичної особи «зареєстрував підприємство для прикриття діяльності третіх осіб, за допомогою якого від його імені укладалися фіктивні господарські угоди та оформлювалися фіктивні первинні документи з метою прикриття незаконної діяльності, що полягала в незаконному формуванні податкового кредиту та заниженні сум податку на додану вартість» [10]. Держава не зможе застосувати конфіскаційні санкції у цьому випадку, що є не лише несправедливим, стимулює протиправну діяльність, але й суперечить намаганням держави протидіяти тіньовій економіці.

Нарешті, варто зауважити на окремих прогалинах Закону 4196-ІХ, що ігнорують широту застосування положень про Господарський кодекс та адміністративно-господарські санкції в профільних законах. Зокрема, в частині третій статті 24-1 Закону України «Про рекламу», яка регулює рекламу послуг із працевлаштування, передбачено положення про те, що «штраф, накладення якого передбачено цією статтею, є фінансовою санкцією і не належить до адміністративно-господарських санкцій, визначених главою 27 Господарського кодексу України». Закон 4196-ІХ не передбачає змін до статті 24-1 Закону України «Про рекламу». Як наслідок, виникає запитання, чи поширюються положення Закону 4196-ІХ про адміністративно-господарські санкції на санкції, передбачені статті 24-1 Закону України «Про рекламу». Невизначеність у цьому питанні неодмінно провокуватиме неоднаковість правозастосування, не кажучи вже про те, що і до ухвалення Закону 4196-ІХ виникало запитання про те, яка природа фінансових санкцій за статті 24-1 Закону України «Про рекламу», якщо у законодавстві відсутнє як визначення фінансових санкцій (на відміну від адміністративно-господарських санкцій), так і загальні засади їх регулювання, строки та обмеження.

Висновки. Аналіз правового режиму адміністративно-господарських санкцій після втрати чинності ГК України засвідчує, що відсутність кодифікованого акта є значним кроком назад у розвитку правового регулювання господарської діяльності та ризиком для сталості господарського

правопорядку. ГК України виконував функцію системоутворюючого акта для порядку застосування адміністративно-господарських санкцій, аналогічну тій, що виконують Цивільний, Кримінальний, Кодекс України про адміністративні правопорушення або Кодекс законів про працю для відповідних правопорушень. Скасування кодексу та виведення засад регулювання на рівень звичайного закону усуває стрижневий акт, що розмиває межі заборон для бізнесу та суперечить принципу правової визначеності як елементу верховенства права. Такий стан правового регулювання свідчить про послаблення інституційної спроможності правової системи, особливо в контексті забезпечення єдиних правил здійснення господарської діяльності.

Зміна об'єкту регулювання АГС з «господарської діяльності» на «підприємницьку» в Законі 4196-ІХ є методологічною та практичною проблемою. Це призводить до виведення некомерційних господарських відносин з-під дії АГС, попри те, що багато правил ведення бізнесу, зокрема у сфері містобудування, ліцензування та екологічної безпеки, стосуються як комерційних, так і некомерційних суб'єктів господарювання, хоча останні фактично виводяться з під дії цих санкцій. Такий підхід суперечить усталеній правовій практиці та логіці регулювання, оскільки для держави є важливим не стільки мета діяльності юридичної особи (прибутковість), як відповідність діяльності цієї особи публічно-правовим вимогам. Ця невизначеність щодо сфери застосування АГС може призвести до неоднаковості правозастосування та юридичних колізій та потребує негайного виправлення.

Втрата чинності положень статті 208 ГК України, які дозволяли конфіскацію майна, отриманого за фіктивними правочинами, та відсутність інкорпорації аналогічної норми у Законі 4196-ІХ робить неможливим притягнення до реальної майнової відповідальності юридичних осіб, які своїми діями створюють умови для уникнення сплати податків. Це підриває зусилля держави у боротьбі з тіньовою економікою, стимулює протиправну діяльність та є несправедливим. Загалом, декодифікація засад регулювання адміністративно-господарських санкцій не лише не вирішила наявних проблем, а й створила нові, суттєві перешкоди для стабільності правової системи та розвитку бізнес-клімату в Україні.

ЛІТЕРАТУРА

1. Золотарьова О. Щодо проблеми скасування Господарського кодексу України. *Юридичний вісник*. 2022. № 5. С. 145–153.
2. Осетинська Г. Чи є доцільним скасування Господарського кодексу України? Національна Асоціація Адвокатів України. URL: <https://unba.org.ua/publications/7706-chi-e-dociilnim-skasuvannya-gospodarskogo-kodeksu-ukraini.html> (дата звернення: 29.07.2025).
3. «Закон непередбачуваних наслідків»: Головне юридичне управління парламенту перелічило ризики законопроекту про скасування Господарського кодексу <https://sud.ua/uk/news/publication/314182-zakon-nepredskazuemykh-posledstviy-glavnoe-yuridicheskoe-upravlenie-parlamenta- perechislilo-riski-zakonoproekta-ob-otmene-khozyaystvennogo-kodeksa>.
4. Резолюція учасників круглого столу з обговорення законопроекту № 6013. Асоціація розвитку суддівського самоврядування України. url: <http://arssu.org.ua/archives/1643> (дата звернення: 06.07.2025).
5. Мілаш, В., & Щокіна, О. Питання правового регулювання зобов'язань у сфері господарювання в умовах скасування Господарського кодексу України. *Економіка та право*. 2025. 77(2), 44–52.
6. Подцерковний О.П. Про загрози антимонопольно-конкурентному середовищу від скасування Господарського кодексу України. *Право України*. 2021. № 11. С. 27–40.
7. Резнікова В. В. Скасування Господарського кодексу України: спосіб ефективної модернізації правового регулювання господарської діяльності чи дестабілізуючий фактор для сфери господарювання? *Право та інновації*. 2016. № 2 (14). С. 110–112.
8. Господарське право : підручник / О. П. Подцерковний, В. Г. Олюха, О. О. Квасніцька [та ін.] ; за ред. О. П. Подцерковного. 4-те вид., доп. і перероб. Одеса: Фенікс, 2024. 584 с.
9. Постанова Верховного Суду від 24.10.2019 у справі № 820/1981/16 url: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/85207551>
10. Постанова Верховного Суду від 25.07.2023 у справі № 160/14095/21 url: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/112490938>

Дата першого надходження рукопису до видання: 19.08.2025
 Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 23.09.2025
 Дата публікації: 26.09.2025